

CSCAE

Consejo Superior de los Colegios de Arquitectos de España

12 ключови въпроса за архитектите и архитектурата в Закона за качеството на архитектурата.

1 защо Закон за качеството на архитектурата?

Закон 9/2022 от 14 юни относно качеството на архитектурата (BOE от 15 юни 2022 г.) влезе в сила на 16 юни 2022 г.

С практически единодушния парламентарен консенсус, тъй като нито една политическа група не е гласувала против закона, и с широка социална и професионална подкрепа, това е краят на процес, който започна с предварителната обществена консултация през юли 2020 г. и премина през различни проекти на предварителния проект през юли 2021 г., законопроекта, който влезе в Конгреса на депутатите през януари 2022 г., и окончателния текст, одобрен от Сената на 8 юни 2022 г.

Законът се популяризира от Министерството на транспорта, мобилността и програмата за градовете. Решаващият принос на Висшия съвет на испанските сдружения на архитектите не може да бъде пренебрегнат, който винаги е представял мнения и твърдения, които до голяма степен са включени в текста на закона, и по-специално признаването на архитектурата като актив от общ интерес.

Причините, които оправдават този трансграничен закон за качеството на архитектурата, имат определени основи и предшественици, които подчертават същественото обществено измерение и социалната полза, която изпълнява архитектурата, поради което разглеждането на архитектурата като добро благо от общ интерес вече е заложено в нормативния текст.

„Архитектурното творчество, качеството на сградите, хармоничната им интеграция в заобикалящата ги среда, зачитането на природните и градските ландшафти, както и на колективното и частното наследство, са от обществен интерес“.

Това е буквално посочено в съображение 27 от Директива 2005/36/ЕО на Европейския парламент и Съвета относно признаването на професионалните квалификации. От 2007 г. насам в няколко решения на Съвета на министрите на Европейския съюз отново се изтъква, че архитектурата, като проява на културата, обслужва основни цели от обществен интерес: в областта на социалното сближаване, борбата с изменението на климата и екологичната устойчивост, като се допринася за качеството на архитектурата.

Декларацията от Давос, подписана през 2018 г. от европейските министри на културата и към която се присъединява Испания, изрично посочена в мотивите към самия закон, консолидира концепцията за Baukultur, която включва ценности като архитектурно проектиране, строителство и ландшафтиране, и

опазването на културното наследство. Това е в основата на устойчивото развитие.

Признаването в правна норма с ранг на правото на архитектурата като добро благо от общ интерес има за цел да допринесе за толкова важни обществени интереси като:

- качество на живот, социално подпомагане.
- Обществено здраве и безопасност.
- Да бъде ефективен и решаващ инструмент за опазване на околната среда и смекчаване на последиците от изменението на климата.
- Социалната сфера, в която архитектурата предлага решения за улесняване на живота на хората.
- В устойчивото икономическо развитие. Така например в обяснителния меморандум към закона се посочва ролята, която архитектурата може да играе за реактивирането на районите с демографски спад.

2 Какви са целите на Закона за качеството на архитектурата?

Целите на закона са определени в член 2 от нормативния текст и могат да бъдат обобщени, както следва:

- Защитата на архитектурното наследство (както историческо, така и съвременно) и опазването на архитектурните елементи и ансамбли, които поради изключителните си ценности „са получили национално или международно признание“. Значението на защитата на съвременното архитектурно наследство следва да се подчертае като неотложен приоритет и ще задължи публичните администрации да вземат предвид в своите решения тази цел, посочена в закона.
- В областта на научните изследвания, образованието и обучението законът отчита тези аспекти, като обръща внимание на значението на насърчаването на образованието и обучението в областта на архитектурата, както е посочено в член 2, раздел з) и в член 5, параграф 3, в който се споменава и продължаващото обучение и професионализацията. В същия смисъл научните изследвания, иновациите, цифровизацията и индустриализацията са посочени като цели на закона (член 2, буква в).

- Испанската архитектура се появява като такова понятие в текста на закона, а в член 2, буква е) се отнася до неговото указване, а в раздел ж) — до познаването и разпространението му. Член 7, когато се отнася до Casa de la Arquitectura, включва сред неговите функции „разпространението на испанското архитектурно наследство и неговите съвременни представителства, като се добавя позиционирането на високите постижения на испанската архитектура на националната и международната сцена“. С други думи, самият закон признава високите постижения на испанската архитектура, която трябва да бъде запазена и разпространявана.

- Законът подчертава в редица разпоредби (членове 1, 3, 2 и 4) функцията и важната роля на архитектурата за опазване на околната среда, като посочва в обяснителния меморандум значението на интегрирането на сградите „в естествената екосистема на околната среда, в която се намират“. В член 2, букви л, й, к и л) сред целите на закона са посочени аспекти като декарбонизацията, неутралността по отношение на климата, кръговата икономика, енергийната ефективност, използването на енергия от възобновяеми източници, борбата с енергийната бедност и намаляването на други отрицателни въздействия върху околната среда. Следва да се отбележи, че тези цели са свързани с увеличаването на броя на сградите с близко до нулево нетно потребление на енергия и с предприемането на действия за рехабилитация на сградния фонд „чрез всеобхватни подходи“, което е едно от основните изисквания на CSCAE.

- Обществените поръчки са друг от важните аспекти, предвидени в закона, които се основават на значението на насърчаването на принципа на качеството на архитектурата, като Съветът по качеството на архитектурата (член 6) представлява основният инструмент или инструмент в това отношение. И изменения са въведени в Закон 9/2017 от 8 ноември относно обществените поръчки, които имат своето значение и са анализирани по-долу.

3 Какво означава това и какъв е обхвата на факта, че съгласно закона архитектурата представлява актив от общ интерес?

Това несъмнено е най-трансграничният аспект на нормативния текст. За първи път в нашата правна система се признава и в правна норма със статут на закон, че Архитектурата **„представлява благо от общ интерес“** (член 3, параграф 1).

Член 3.1 обосновава декларирането като актив от общ интерес с обществените цели, за които допринася архитектурата, сред които посочва:

„(...) създаването на културна идентичност, качество на живот, благосъстояние, социално сближаване и приобщаване и здраве поради връзката му със защитата на безопасността и здравето на работниците, потребителите и ползвателите, значението му за смекчаване на последиците от изменението на климата и адаптиране към него, както и икономическото му значение“.

Това обявяване на архитектурата като актив от общ интерес е от съществено правно значение:

1. Всички публични органи, в рамките на съответните си правомощия, са задължени задължително да гарантират, че архитектурата е **„обект на защита, насърчаване и разпространение“**. (Член 3.2 от Закона).

2. По същия начин публичните органи трябва да насърчават *„необходимите условия за постигане на целите, посочени в предходните членове, като гарантират по-специално създаването на необходимата и ефективна регулаторна рамка в тяхна полза и ефективния контрол върху тяхното изпълнение“* (член 5 от закона).

3. Като свързва архитектурата като благо от общ интерес с други причини от общ интерес, като общественото здраве и безопасност, качеството на живот, смекчаването на последиците от изменението на климата, значително укрепва регулирането на архитектурните услуги и тяхната професионална практика, тъй като всяко правило или разпоредба, както и тълкуването от съдебните органи, следва да вземат предвид тези цели от общ интерес.

4 Какъв е принципа на качеството в архитектурата?

Законът, който с право е озаглавен „Закон за качеството на архитектурата“, подчертава този принцип като основен, който обосновава самия нормативен текст.

Въпреки че повечето от предписанията на закона се отнасят до качеството на архитектурата или архитектурното качество, член 4 е посветен на уточняването на този принцип.

В това отношение могат да бъдат направени следните забележки:

- Член 4 от закона посочва като предмет на обществените политики аспекти като „проектиране, планиране, проектиране, управление на строителството, строителство, рехабилитация, преобразуване и опазване на архитектурата“. С други думи, са предвидени всички етапи на архитектурния процес, включително, разбира се, тези, които се отнасят до проектирането и управлението на произведения, които са специфичните задачи на архитектите. Интересно е да се отбележи, че понятието „трансформация“, което не беше включено в проекта на законопроект, беше включено със специален принос на CSCAE.
- Съществува връзка между Закона за качеството на архитектурата и Закона за управление на сградите, Закон 38/1999 от 5 ноември (LOE) в

В самия член 4 се посочва, че основните изисквания, които гарантират качеството на сградите, трябва да правят това „в съответствие със законодателството в областта на устройственото планиране и при спазване на принципа на устойчиво развитие, установен от държавното поземлено законодателство по отношение на градската среда“. **Законът за качеството на архитектурата представлява консолидиране и укрепване на самата LOE, особено по отношение на разпоредбите относно качеството, с превишението, което предполага това.**

- В член 4, параграф 1 от Закона са изброени редица критерии, изисквани от този принцип. Критерии, които варират от аспекти на функционалността и адаптирането до използването „и начините на живот през целия му живот“, през интегриране в градската структура и ландшафт, аспекти като красота, устойчивост, оптимално управление на ресурсите, принципи на приобщаване и достъпност, безопасност, принос за създаването на икономическа и социална стойност, както и иновации. Подчертаваме концепцията за **жизнения цикъл**, върху която CSCAE настоява като съществен аспект на архитектурния процес — от етапа на проектиране до разрушаването и повторната употреба и рециклирането на използваните материали.
- Следва да се подчертае, че критериите за качество на архитектурата, посочени в член 4 от Закона, задължително ще трябва да бъдат взети предвид в спецификациите за архитектурните услуги, и по-специално при разработването на критериите за възлагане.

5 Посочват ли се в закона архитектите?

Законът за качеството на архитектурата е замислен като необходим законодателен инструмент за гарантиране и гарантиране на целите от общ интерес, които изпълнява архитектурата, и самото определение на архитектурата като добро благо от общ интерес.

Следователно не става въпрос за закон, който урежда професионалните компетентности, и в този смисъл в самия обяснителен меморандум се посочва, че архитектурата е замислена като „мултидисциплинарна дейност“, в която се намесват различни специалисти. Член 5 от закона се отнася до „различните мултидисциплинарни участници, участващи в архитектурата“.

Фактът обаче, че в закона не се споменават архитектите, не означава, че наборът от предписания на нормативния текст не се отнася до архитектите и техните професионални дейности и не ги засяга.

От самото определение за архитектура в член 1.2 от закона става ясно, че архитектите са основните действащи лица, тъй като те са тези, които създават, проектират, планират и ръководят работите. Както вече видяхме, споменаването в член 4 от LOE се отнася до планирането и управлението на строителните работи. Във всички разпоредби на закона има разпоредби, които са:

ясно посочвайте архитектите по всяко време. В целите на самия закон (член 2). В декларацията за архитектурата като актив от общ интерес (член 3). В принципа на качеството на архитектурата (член 4). Разбира се, във всички аспекти на самия закон, които се отнасят до обществените поръчки.

Накратко, Законът е насочен към архитектурата и, разбира се, архитектите са основните адресати на неговите разпоредби. Това не е закон за архитектите, а закон за защита на архитектурата и следователно за правата и законните интереси на основните действащи лица, които са архитекти.

6 Какво е естеството и функциите на Съвета по качеството на архитектурата?

Този съвет е конфигуриран като колегиален орган с консултативен и консултативен характер на държавната администрация, специално подчинен на министерството, което има архитектурни компетенции. Нейните доклади няма да бъдат обвързващи.

Съветът по качеството на архитектурата разполага със значителни и широкообхватни правомощия, които са не само консултативни и консултативни, но до голяма степен функции за насърчаване и насърчаване на мерки, действия и преразглеждане на регламенти, като всички те са в съответствие със защитата, популяризирането и разпространението на качеството на архитектурата. В член 6.3 от Закона са изброени тези правомощия.

Тя ги разделя на два основни раздела: тези, които се отнасят по-пряко до качеството, както и до обществените поръчки.

Сред първите са:

- Защитата на съвременната архитектура, по-специално чрез включването в каталози на имоти, които са уникални в архитектурно отношение.
- Насърчаване на разработването или преразглеждането на съществуващите разпоредби „с цел адаптирането им към съвременното технологично равнище и новите социални изисквания“.
- Статистическа работа и насърчаване на изследванията в областта на дейностите, популяризирани от публичните администрации.
- Улесняване, заедно с Комисията за BIM, на цифровизацията на строителния процес и насърчаването на иновативни пилотни проекти. И насърчаване на най-добрите практики.

Функциите по възлагане на обществени поръчки включват:

- Насърчаване на нови стандарти или изменение на съществуващи такива с цел подобряване на качеството на архитектурата.
- Следва да се отбележи функцията за консултиране на възлагащите органи относно прогнозирането на таксите за определяне на базовите бюджети на офертите за архитектурни договори. Това е една от най-важните функции, тъй като CSCAE и асоциациите на архитектите отново подчертават необходимостта от установяване на критерии за изчисляване на таксите в обществените архитектурни договори и законът включва този съществен аспект. Същото се отнася и за определянето на примерни ставки за възнаграждение на членовете на журита в конкурси по проекти.
- В същия дух се предвижда предоставянето на съвети на възлагащите органи в такива съществени аспекти като критериите за оценка, свързани с качеството и платежоспособността, както и критериите за насоки относно крайните срокове, „които оказват въздействие върху крайното качество на действията“. Тази оценка на закона следва да се счита за много важна, тъй като в нея изрично се посочва, че сроковете при обществените поръчки са свързани с качеството на предоставяните услуги. Те ще окажат въздействие върху сроковете за представяне на предложения или, например, ще не разглеждат съкращаването на сроковете при изпълнението на проектите и професионалната работа като критерий за качество.

7 Представява ли Casa de la Arquitectura музей на държавна собственост?

Домът на архитектурата, с това име, е конфигуриран в закона в съответствие с посоченото в емоционалното изложение, за да даде тласък на архитектурната комуникация и да превърне този орган в „инструмент на културната дипломация“.

Член 7 от закона гласи, че Домът на архитектурата е замислен като „музей, притежаван и управляван от държавата“. Истината е, че тази институция има непосредствен предшественик в Националния музей на архитектурата и градоустройството, създаден с Кралски указ 1636/2006 от 29 декември — наредба, която съгласно петата заключителна разпоредба на закона ще бъде адаптирана при регулаторното развитие на Casa de la Arquitectura.

Функциите, които законът възлага на Дома на архитектурата, могат да бъдат обобщени в три различни аспекта:

- Архитектурна комуникация и разпространение на испанското архитектурно наследство и неговата оценка.

- Културни компетентности като инвентаризационни работи, изложби, публикации, каталогизиране на интересни произведения, подкрепа за разпространението на награди, наред с другото, изброени в член 7 от закона.
- Интересно е да се отбележи, че Домът на архитектурата може да служи за насърчаване на участието на гражданите, споменато в „сектора, пряко свързан с архитектурата“, т.е. от колегиалните организации — аспект, който беше един от приноса на CSCAE към проектозакона.

8 Подобро ли е регулирането на конкуренцията за проекти?

Законът в първата заключителна разпоредба предвижда някои изменения на LCSP, насочени към подобряване на качеството на архитектурата, насърчавана от публичния сектор.

Вярно е, че LCSP съдържа ангажимент за качество в процедурите за възлагане на обществени поръчки, включващи договори за архитектурни услуги.

Някои основни предписания на LCSP обаче съдържат неточни и неопределени правни понятия, които на практика показват, че все още съществуват недостатъци, а в много случаи и липса на политическа воля за ясно установяване, че качеството трябва да има предимство пред други съображения, и по-специално пред цената и икономическата оферта при възлагането на архитектурни договори.

В този смисъл член 183, параграф 3 от LCSP съдържа понятието „особена сложност“ по отношение на архитектурните проекти като един от случаите, в които задължително трябва да се приложи конкурсът за дизайн. LCSP не определя, нито уточнява този термин, което следователно е неопределено правно понятие.

Сега Законът за качеството на архитектурата става по-прецизен и поне частично включва предложенията, направени от CSACE в това отношение. В член 183, раздел 3 от LCSP е добавен параграф, който гласи:

„За целите на оценката на особената сложност на даден проект възлагащият орган може да вземе предвид наличието на технически, екологични, ландшафтни, функционални, градоустройствени или други ограничения, които изискват специален отговор, новаторство или оригиналност, за да се получат висококачествени услуги“.

Това дава възможност за по-голям контрол върху този аспект и за възможност да се изисква прилагането на конкурса за проект, когато тези условия са изпълнени, като по този начин се ограничава свободата на преценка на възлагащите органи.

9 Улеснено ли е съвместното договаряне на проекта и управлението на работата?

Съвместното възлагане на архитектурния проект и управлението на строителните работи трябва да бъде общото правило и това оказва въздействие върху качеството на услугите, доколкото съществува ясна връзка между двете професионални функции, тъй като изготвяният проект специалист е този, който най-добре познава проекта във всичките му измерения и следователно е най-квалифициран да управлява строителните работи. Това е особено очевидно при сгради с уникална архитектурна стойност.

Законът включва параграф 4 в член 308 от LCSP, който, макар да не отговаря напълно на предложението на CSCAE, съдържа предписание, което, ако се приложи правилно, може да благоприятства генерализирането на съвместното възлагане на проекта и управлението на строителните работи в процедурите за възлагане на обществени поръчки за архитектурни услуги. Така в него се посочва:

„Изготвянето на проекти и управлението на строителните работи може да бъде договорено съвместно, когато отделното договаряне би довело до намаляване на качеството на услугите, обхванати от договора, което затруднява координацията и приемствеността между етапа на изготвяне на проекта и неговото изпълнение на място. Възлагащият орган надлежно обосновава в досието, че тези обстоятелства са налице“.

10 Възможно ли е вече да се обработват и възлагат поръчки за управление на строителни работи като малки поръчки?

По този въпрос е повдигнато, с различни позиции, дали е възможно управлението на строителните работи да се възложи чрез незначителна поръчка, при условие че са изпълнени общите предписания, установени за малките поръчки в член 118 от LCSP, т.е. чиято прогнозна стойност е по-малка от 15,000 EUR.

Едно от възраженията, които бяха изтъкнати в подкрепа на твърдението, че предоставянето на услуги по управление на строителни работи не се вписва в малки поръчки, се основава на факта, че тъй като незначителният договор е със срок от една година, който не подлежи на удължаване, тъй като договорът за услуги е свързан с договора за строителство, и по-специално с гаранционния срок, който във всеки случай не е по-кратък от една година, управлението на строителните работи не може да бъде възложено като незначителен договор, тъй като установеният срок не би бил спазен.

В този смисъл поръчката за услуги по управление на строителни работи се счита за допълнителна поръчка поради връзката на зависимост, която има с договора за строителство, като се има предвид, че това условие е изпълнено в съответствие с разпоредбите на член 29.7 от LCSP, тъй като се счита за необходимо за правилното изпълнение на услугата, която е предмет на основната поръчка.

Законът за качеството на архитектурата въвежда параграф в член 29, раздел 7 от LCSP, който разрешава този въпрос, като установява:

„Поръчки за услуги, които допълват малка поръчка за строителство, могат да се разглеждат и като второстепенни договори, дори ако продължителността им надвишава годината, предвидена в следващия раздел на настоящия член, при условие че отговарят на изискванията, посочени в член 118 от настоящия закон, че тяхната продължителност не надвишава 30 месеца и че превишението през годината е оправдано изключително от продължителността на гаранционния срок, определен в основния договор за строителство, и от строителните работи, свързани с ликвидацията на този основен договор“.

Следователно управлението на строителните работи може да бъде възложено като незначителна поръчка в съответствие с правните изисквания на член 118 от LCSP във връзка с член 29.7 от същия правен текст.

11 Законът за качеството на архитектурата съдържа ли задължителни разпоредби или декларативен ли е нормативен текст?

Текстът на закона съдържа разпоредби, които в по-голямата си част имат ясно обвързващо нормативно и задължително приложно поле и, разбира се, предвиждат мерки за привеждане в действие на съдържанието на закона като цяло.

В този смисъл вече видяхме, че обявяването на архитектурата като актив от общ интерес съдържа ясен мандат за публичните органи и съответните правни последици.

Текстът на закона съдържа разпоредби, които показват, че предписанията му имат задължителен и императивен характер. Следователно:

- Член 4 относно принципа на качество в архитектурата съдържа и редица нормативни предписания, които са мандати за публичните органи във връзка с *„проектирането, планирането, проектирането, управлението на проекти, управлението на изпълнението на проекти, изграждането, рехабилитацията, преобразуването и опазването на архитектурата се вдъхновяват от принципа на качеството“.*

- Член 5, в който се изброяват мерките за запазване и насърчаване на качеството на архитектурата. И който съдържа друг мандат в раздел 1, който включва предходните предписания и който гласи: **„Публичните органи насърчават постигането на необходимите условия за постигане на целите, установени в предходните членове, като гарантират по-специално създаването на необходимата и ефективна регулаторна рамка в тяхна полза и ефективния контрол върху тяхното изпълнение“.**

- Предоставянето на специфични правомощия на институциите на Съвета по качеството на архитектурата и Дома на архитектурата (членове 6 и 7 от закона), които бяха анализирани по-горе, означава, че предписанията на закона ще разполагат с инструменти за управление, които да ги направят ефективни.

От гореизложеното следва, че Законът за качеството на архитектурата, съдържащ се в съдържащите се в неговите членове предписания, е нормативен текст със задължителен и императивен обхват, особено за публичните органи, които са обвързани от неговите разпоредби и трябва да изпълняват функциите, които в съответните си области на компетентност са им възложени със закона.

12 Кои нормативни разпоредби трябва да бъдат одобрени за регулаторното развитие на закона?

Законът за качеството на архитектурата съдържа редица разпоредби за регулаторното развитие на няколко важни аспекта на закона.

Специфични:

- В срок от дванадесет месеца от влизането в сила на закона Министерството на транспорта, мобилността и Програмата за градовете (MITMA) трябва да изготви, в сътрудничество с местните и регионалните администрации, **Национална стратегия за архитектурата**, която се счита за инструмент за управление за изпълнението и мониторинга на целите, преследвани със закона, и която ще бъде включена и в испанската програма за градовете.

- В срок от шест месеца от влизането в сила на закона **правителството регулира Съвета по качеството на архитектурата.**

- Освен това в срок от шест месеца след одобряването на закона **правителството трябва да регламентира Casa de la Arquitectura чрез кралски указ.**

Без да се засяга това и както е установено в шестата допълнителна разпоредба, правителството има право да разработи закона като цяло.

Правни съвети CSCAE